

Шевчук Світлана Степанівна,
*старша викладачка Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України*

ПОРТФОЛІО ЯК СИСТЕМНИЙ ПОКАЗНИК РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Сьогодні для ефективного формування професійної компетентності педагога, зокрема психолого-педагогічної та науково-методичної компетентності, стає необхідним запровадження ефективних освітніх технологій, які будуть забезпечувати: орієнтацію педагогічних працівників на проектування індивідуальної траєкторії професійного саморозвитку, формування рефлексії власної педагогічної діяльності, формування готовності до використання сучасних форм, методів і засобів навчання, реалізацію всесвітньої доктрини «освіти впродовж всієї професійної кар'єри», «освіти впродовж життя» та дотримання концепції неперервної освіти. Також виникає необхідність використання нових технологій комплексного оцінювання результатів педагогічної діяльності в умовах неперервної освіти, коли основною метою є підвищення внутрішньої мотивації до професійного розвитку, сприяння активності та самостійності викладача, забезпечення можливості навчання, взаємонавчання, самоосвіти, допомога у складанні плану самовдосконалення педагога.

В сучасній системі освіти України створення портфоліо стає все більш популярною формою науково-методичної діяльності педагога (педагогічного колективу), яка дає змогу перейти від адміністративної системи обліку результативності діяльності в системі оцінювання успішності педагога у навчально-організаційній та науково-методичній видах діяльності.. До того ж, портфоліо – одна з аутентичних, тобто найбільш наближених до реального стану, форм оцінювання, яка орієнтована на процес самооцінювання.

Поняття «портфоліо» прийшло до нас із Західної Європи XV-XVI сторіч. В епоху Відродження архітектори пропонували замовникам готові роботи і пропозиції своїх будівельних проектів в особливій теці, яку називали «портфоліо». Документи, подані у таких теках, допомагали замовнику скласти враження про професіоналізм претендента для реалізації проекту. У перекладі з італійської «портфоліо» – це «тека з документами», своєрідне «досьє» [2].

Професійний розвиток педагогічного працівника – тривалий процес, метою якого є розвиток особистості як професіонала. Без збору матеріалів, що ілюструють його освітню практику, без осмислення власних дій, аналізу їх результативності, готовності до самокритики та самовдосконалення педагог не може стати справжнім фахівцем.

Технологія портфоліо реалізує ідею формулювання проблеми та визначає шляхи її розв'язання на основі різних типів портфоліо, які, за своєю суттю, виступають одночасно і технічним завданням і джерелом інформації для осмислення варіантів ефективних дій (своєрідні «колектори»).

Отже, *портфоліо* – це набір матеріалів, які представляють систему діяльності й досягнення фахівця (колективу фахівців) у вирішенні актуальних завдань сфери його діяльності. Портфоліо – своєрідне «досьє досягнень», «папка спеціаліста», характеристика творчої особистості, *мета* якого – демонстрація професіоналізму та майстерності на практиці [4].

Останнім часом Міністерством освіти і науки України прийнято низку нормативних освітніх документів, які регламентують необхідність представлення моніторингу результатів неперервної освіти фахівця. «Положення про сертифікацію педагогічних працівників», затверджене Постановою Кабінетом Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1190, стало поштовхом для реалізації технології портфоліо з метою виявлення та оцінювання рівня професійної компетентності педагогічних працівників, які майстерно володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню. Політика прозорості та інформаційної відкритості закладів освіти повинна забезпечуватися оприлюднення результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Зокрема, вбачається доцільним розміщення звітів про здобуті компетентності та результати навчання при підвищенні кваліфікації (оприлюднювати) в електронному портфоліо педагогічного працівника на веб-сайті закладу освіти (роботодавця педагогічного працівника) або його засновника.

Основна мета портфоліо – оцінювання роботи педагога, характеру його діяльності, відстеження творчого і професійного зростання, сприяння формуванню навиків рефлексії (самооцінки). У портфоліо збираються матеріали, що регламентують роботу педагогічного працівника. Підходи до побудови портфоліо можуть бути різними, залежно від індивідуальних особливостей педагога. Головне, аби було проаналізовано роботу, власні успіхи, узагальнено і систематизовано перспективні педагогічні досягнення, об'єктивно оцінено можливості і способи подолання труднощів для досягнення кращих результатів.

Головне призначення портфоліо для педагога – продемонструвати найбільш значимі результати його практичної діяльності для оцінки власного рівня професійної компетенції. *Інше важливе призначенням портфоліо* – це альтернативна форма оцінки професіоналізму і результативності педагога роботи при проведенні атестації на відповідність заявленій кваліфікаційній категорії.

Основні завдання портфоліо:

- виявлення рівня професійної компетентності педагогічного працівника;
- об'єктивна оцінка діяльності педагога учасниками освітнього процесу, зокрема керівництвом освітнього закладу, педагогічним колективом, здобувачами освіти, стейкхолдерами;
- узагальнення і систематизація перспективного педагогічного досвіду;
- рефлексія педагогом власної освітньої діяльності;
- визначення напрямів і шляхів професійного зростання й розвитку педагогічного працівника;
- формування позитивного іміджу педагога.

Функції портфоліо педагога:

- *накопичувальна* (збір дидактичних і методичних робіт педагога);
- *моделююча* - є засобом формування моделі індивідуального педагогічного досвіду, оскільки дозволяє кожному педагогу створювати свою індивідуальну освітню стратегію, свою педагогічну систему;
- *проектна* – матеріали портфоліо після узагальнення і аналізу можуть бути використані як основа для планування подальшої професійної діяльності;
- *розвиваюча* по відношенню до моделювання, планування, організації та проведення навчально-організаційного та науково-методичного процесів в освітньому закладі;
- *демонстраційна* щодо презентації досягнень професійної майстерності педагога;
- *оцінно-стимулююча* щодо результативності діяльності педагога та його рівня професійної компетентності;
- *рефлексивна* щодо моніторингу особистісного розвитку педагога.

Практична значимість портфоліо педагога:

- можливість презентувати реальні результати своєї професійної діяльності;
- можливість визначити проблеми та перспективи у навчально-організаційній та науково-методичній видах діяльності;
- визнання необхідності підвищення рівня професійної компетентності за результатами кваліфікаційної атестації;
- можливість ліцензування, сертифікації, атестації, акредитації закладу освіти;
- можливість для адміністрації навчального закладу здійснювати безперервну діагностику та моніторинг результатів праці педагогічних працівників.

Портфоліо педагога професійної освіти – індивідуальна форма методичної роботи, *мета* якої – виявлення та презентація його досвіду, адже зміст портфоліо включає все, що може документально засвідчити та оцінити рівень його професіоналізму.

Зміст портфоліо може бути представлено різними варіантами, наприклад: педагогічна проблема (проект), педагогічна скарбничка, педагогічний міст, проблемний стіл, методична розробка уроку або розробка позааудиторного заходу, стажування, творча робота, підвищення психолого-педагогічної кваліфікації в інститутах післядипломної освіти тощо.

Тип портфоліо – це певна форма автентичного оцінювання особистих досягнень і освітніх результатів педагога, що розрізняється за цілями, структурою, компонентному складу, передбачуваними результатами.

В залежності від мети створення конкретного портфоліо розрізняють [3]:

- *портфоліо-власність* чи *особистий* (створюється для особистого використання);
- *портфоліо-звіт* (створюється для презентації, виступу, творчого звіту атестації);
- *портфоліо-самооцінка*.

Ефективну діяльність сучасного педагога зараз важко уявити без використання цифрових технологій: вирішення навчальних задач, професійна взаємодія, презентація себе та свого досвіду неможливі без виходу на широку мережеву аудиторію. В умовах цифровізації освітнього простору значного розповсюдження одержує створення портфоліо в електронній формі, що актуалізує дослідження його структури, функцій та потенціалу.

Електронне портфоліо педагога – складний програмно-методичний комплекс, спрямований на акумуляцію створених комп'ютерних засобів навчання, розподілених інформаційно-освітніх ресурсів, нормативних документів, результатів педагогічного досвіду і досягнень викладача, творчих робіт учнів (студентів) тощо. До переваг електронного портфоліо належать: сучасність, оперативність, функціональність, ефективність, ергономічність, відкритість і прозорість [1].

Висновки. Отже, портфоліо педагога професійної освіти є реальним доказом здатності до осмислення і управління власною діяльністю. Реалізація освітньої технології – технології портфоліо – не лише дає можливість звітування та оцінювання у роботі педагога, а й стає динамічною складовою у

процесі мобілізації його професійних компетенцій та інтерактивності його діяльності. У випадку вдалої розробки, введення у дію та використання портфоліо можуть стати також важливим інструментом у процесі планування та організації навчально-організаційної та науково-методичної видів діяльності педагогічних працівників у закладах вищої професійної освіти.

Список використаної літератури

1. Бойко О.І. Електронне портфоліо викладача – альтернативна форма оцінки його педагогічної діяльності та професіоналізму /Вісник Черкаського державного технологічного університету. Технічні науки. 2017, № 1. С. 150-155.
2. Житеньов Н. В. Електронне портфоліо як інструмент самопрезентації майбутнього фахівця /Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2017, № 3. С. 212-219.
3. Моделювання портфоліо педагога: Навчально-методичний посібник / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; уклад. Н.В. Бахмат – 2-ге вид., перероблене і доповнене. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А. 2014. 72 с.
4. Шевчук С.С. Діяльність педагога професійної школи у контексті інноватики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ. 2017. 106 с.